

Eesti koolinoorte 34. füüsika lahtine võistlus

2. detsember 2023. a.

Noorema rühma ülesanded (8.–10. klass)

Palun kirjutada iga ülesande lahendus eraldi lehele.

Lahendamisaeg on 5 tundi.

Iga osavõtja võib lahendada kõiki pakutud ülesandeid.

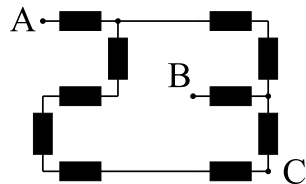
Arvesse lähevad 6 suurima punktide arvu saanud lahendust.

Kasutada võib kirjutus- ja joonestusvahendeid ning kalkulaatorit. Muud abivahendid on keelatud.

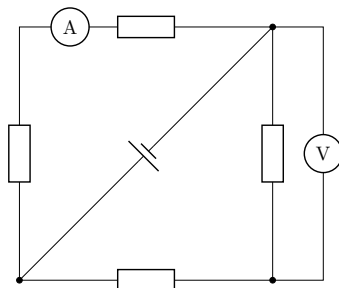
1. (LAENGUTE JAOTAMINE) Olgu algul viis laenguta ühesugust metallist kera. Algul antakse ühele keradest laeng $1,6 \mu\text{C} = 0,0016 \text{ mC}$. Seejärel kor-ratakse kuus korda järjest järgmisi samme: valitakse üks suurima ning üks vähima laenguga kera ning viiakse need hetkeks kontakti. Kui palju laengut liigub kõigi sammude peale kokku? (6 p.)

2. (PULJONG) Vanaema võtab sügavkülmikust kausi, milles on $m_j = 1 \text{ kg}$ jäätunud puljongit temperatuuril $T_j = -20^\circ\text{C}$. Ta paneb puljongi elektripliidil olevasse potti ja lisab sinna lahjendamiseks $V_v = 2 \text{ L}$ vett temperatuuril $T_v = 20^\circ\text{C}$. Kui palju läheb aega puljongi keemiseni, kui elektripliit töötab võimsusega $P = 2000 \text{ W}$? Jäätunud puljongit võib lihtsustatult vaadelda kui jääd. Vee tihedus $\rho_v = 1000 \frac{\text{kg}}{\text{m}^3}$, vee erisoojus $c_v = 4200 \text{ J}/(\text{kg}^\circ\text{C})$, jää erisoojus $c_j = 2100 \text{ J}/(\text{kg}^\circ\text{C})$ ning jää sulamissoojus $\lambda = 330 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}$. Poti soojusmahtuvust võib lugeda tühiseks ning soojusvahetusega väliskeskkonnaga pole vaja arvestada. (8 p.)

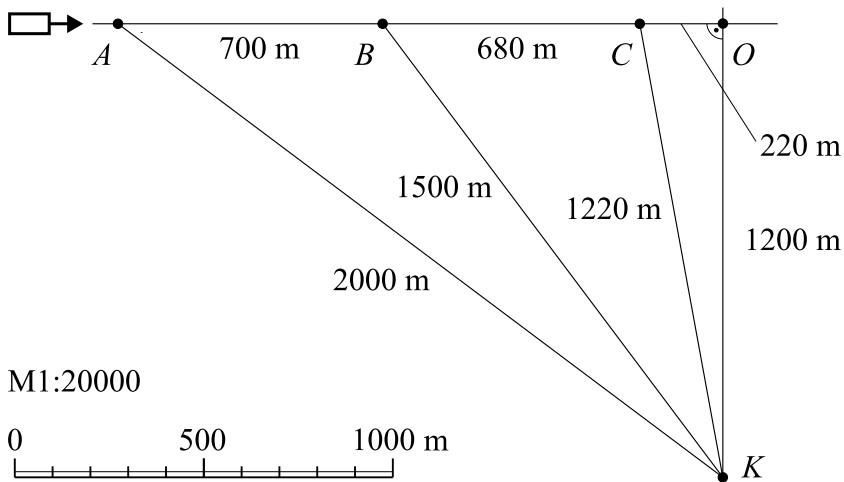
3. (KAKSKÜMMEND KOLM) Kõrvaloleval joo-nisel kujutavad mustad kastid võrdse takistusega takisteid. Punktide A ja B vaheline takistus on $R_{AB} = 28 \Omega$. Leidke punktide A ja C vaheline takistus R_{AC} . (8 p.)

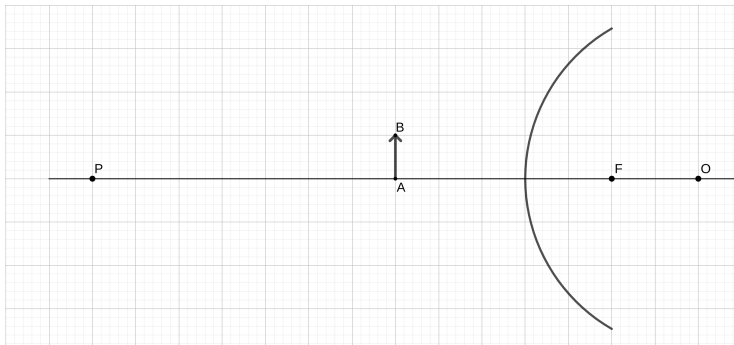
4. (AMPERMEETRID) Vooluahel koosneb ideaalsest pingellikast ning neljast ühesugusest takistist. Juku tahab mõõta takistite takistust kasutades ampermeetrit ning voltmeetrit nagu kujutatud joonisel. Esmalt ühendab ta vooluahe- lasse ideaalse ampermeetri, mille näit on $I_1 = 2 \text{ A}$. Seejärel ühendab ta vooluahelaga kogemata volt- meetri asemel teise ampermeetri. Mis on teise ampermeetri näit I_2 ? (8 p.)

5. (*POLITSEIUURIMINE*) Politsei saab teate, et kurikaelad on liikuva auto aknast tulistanud kolm lasku. Uurimise käigus on vajalik teada saada auto täpne liikumiskiirus. Politseil on kasutada sündmuskoha läheduses juhuslikult olnud kiirkaamera K salvestis. Sellelt on näha tulistamise hetked asukohtadel A , B ja C (vt järgnev skeem), kuid salvestisel puudub info kaadrisageduse kohta. Õnnestus kindlaks teha ainult fakt, et laskude heli raputas kaamerat võrdsete ajavahemike tagant. Leidke auto liikumiskiirus v , kasutades salvestise põhjal tehtud täpset asukohaskeemi. Helikiirus $c = 330 \frac{\text{m}}{\text{s}}$. (10 p.)

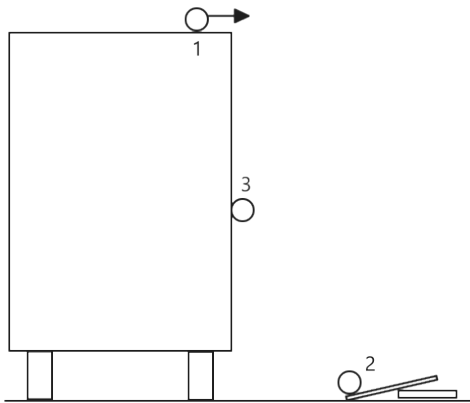
6. (*KUMERPEEGEL*) Joonisel (suurendatult lisalehel) on kujutatud ese AB ja kumerpeegel, mille keskpunkt on O ja fookus on F . Eeldame, et ese on sümmeetriateljest natuke nihkes, nii et see on punktist P nähtav nii otse kui kumerpeeglis. Mitu korda väiksem paistab ese AB punktist P kumerpeegli abil vaadelduna (võrreldes otse vaatamisega)? Lahendage ülesanne lisalehel. (10 p.)

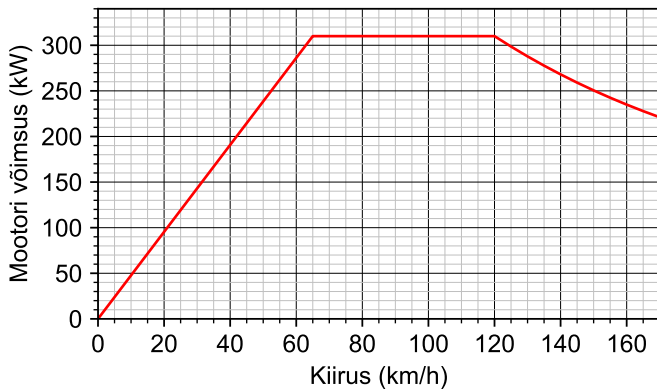

7. (PAVILJON) Mirtel varjus vihma eest paviljoni. Sellel seinteta paviljonil on ruudukujuline põrand küljepikkusega $a = 5$ m, mida varjab postidele toetuv põrandaga ühesuurune ruudukujuline lame katus, mille kõrgus maapinnast $H = 3$ m. Mirtel märkas, et 20% põrandala pindalast on siiski märg, sest sinna langevad vihmapiisad. Ta tegi anemomeetri abil kindlaks, et puhub konstantse suunaga tuul, mille kiirus $v_t = 3 \frac{\text{m}}{\text{s}}$ on kõikjal üks ja sama. Mida on nende andmete põhjal võimalik öelda piiskade vertikaalkiiruse kohta: milline on selle suurim võimalik väärtus v_{max} ja vähim võimalik väärtus v_{min} ? Minimaalsuse ja maksimaalsuse ranget tõestust pole vaja esitada. (10 p.)

8. (JÄINE TERMOS) Sandra valas termosesse, mille ruumala on $V = 800$ mL, jääkuubikuid temperatuuriga 0°C ning seejärel lisas sinna vett temperatuuriga $T_0 = 20^\circ\text{C}$ kuni termos oli ääreni täis. Peale mõne aja möödumist oli kogu jää sulanud ja vee temperatuur ühtlustunud. Sandra märkas, et sulamise käigus ruumala kahanes, sest nüüd on vee ruumala $V' = 790$ mL. Mis on vee temperatuur T nüüd, eeldades, et soojusvahetus keskkonnaga oli tühine? Vee tihedus on $\rho_v = 1000 \frac{\text{kg}}{\text{m}^3}$, jää tihedus on $\rho_j = 920 \frac{\text{kg}}{\text{m}^3}$, vee erisoojus on $c_v = 4200 \frac{\text{J}}{\text{kg}\cdot^\circ\text{C}}$ ja jää sulamissoojus on $\lambda = 330 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}$. (10 p.)

9. (PÕRKEPALL) Põrkepall veereb kapi peal kiirusega $v = 10 \frac{\text{cm}}{\text{s}}$ kuni see veereb üle serva ja kukub põrandal oleva raamatu peale. Kuna raamat on põrandala suhtes väikse nurga $\alpha = 10^\circ$ all, põrkab pall uuesti vastu kapi vertikaalset seina. Kui kaugel kapist asub palli järgmine põrge vastu põrandat? Kapi kõrgus on $h = 100$ cm ning raskuskiirendus on $g = 9,81 \text{ m/s}^2$. Eeldada, et põrge vastu raamatut leiab aset põrandala kõrgusel, põrked on elastsed ning et need toimuvad kõik ühes vertikaaltasandis. Lisaks ei ole vaja palli pöörlemise energiaga arvestada. (12 p.)

10. (ELEKTRIAUTO) Gaafikul on kujutatud teatava elektriauto mootori kasuliku mehaanilise võimsuse sõltuvus kiirusest. Auto mass on $m = 2200$ kg.

a) Milline on suurim võimalik kiirendus?

b) Minimaalselt kui kaua aega kulub 100 km tunnikiiruse saavutamiseks?

Õhutakistust ja rehvi libisemist teekattel võib ignoreerida. (14 p.)

Füüsikaolümpiaadi ülesanded ja lahendused asuvad veebis aadressidel:

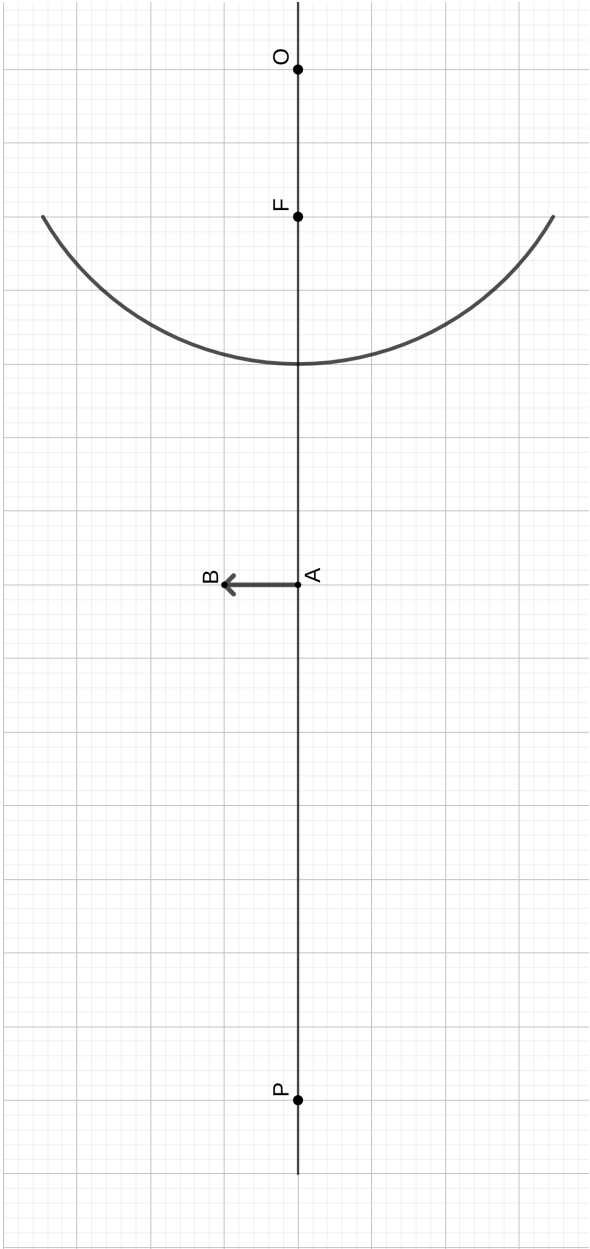
<https://www.teaduskool.ut.ee/olumpiaadid/fuusikaolumpiaad>

<https://efo.fyysika.ee>

Lüütu meie Facebooki lehega:

<https://www.facebook.com/fyysikaolympiaad>

6. (KUMERPEEGEL — LISALEHT)

6. (KUMERPEEGEL — LISALEHT)

